

ประเด็นและคำถามสำหรับการวิจัยด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับ FTA

งานส่งเสริมและพัฒนางานวิจัย สำนักงานวิจัยและบริการวิชาการ ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ NS Lunch Talk ครั้งที่ 3/2554 ในหัวข้อ “ประเด็นและคำถามสำหรับการวิจัยด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีการค้าบริการ (FTA)” สำหรับการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ เป็นการแนะนำ FTA และคำถามสำหรับการวิจัยด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับ FTA โดยมีรศ.ดร.รัชณี ศุภจินทรรัตน์ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 ณ ห้อง 1103/3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรยากาศการพูดคุยกันในวันนี้เป็นไปอย่างสบายๆ โดยรศ.ดร.รัชณี ศุภจินทรรัตน์ ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ FTA รูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ ประเด็นและคำถามสำหรับการวิจัยด้านสุขภาพ โดยมีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้

- **ความเป็นมา**

เขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) เป็นการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาษีศุลกากรระหว่างกันภายในกลุ่มที่ทำข้อตกลงให้เหลือน้อยที่สุดหรือเป็น 0% และใช้อัตราภาษีที่สูงกว่ากับประเทศนอกกลุ่มข้อตกลง รวมไปถึงการเปิดเสรีด้านบริการ (Service) และการลงทุน

กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service: GATS) ระหว่างประเทศ

กลุ่มประเทศที่มีการเจรจาการค้าเสรี (FTA) กับไทย: ไทยมีประเทศคู่เจรจา ทั้งหมด 14 คู่ และในกลุ่มอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) มีสมาชิก 10 ประเทศ ซึ่งเข้าร่วมเป็นสมาชิกในเวลาต่างกัน 1) บรูไน 2) กัมพูชา 3) อินโดนีเซีย 4) ลาว 5) มาเลเซีย 6) พม่า 7) ฟิลิปปินส์ 8) สิงคโปร์ 9) ไทย 10) เวียดนาม

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน จากการรวมตัวกันเพื่อให้เกิดความมั่นคงแก่ประเทศสมาชิกอาเซียนได้จัดให้มีการร่วมมือทางเศรษฐกิจ 4 ด้าน

1. ด้านสินค้า เขตเสรีการค้าอาเซียน (AFTA) Common Effective Preferential Tariff (CEPT)

2. ด้านบริการ เกิดกรอบความตกลงด้านการค้าบริการ (AFAS: ASEAN Framework Agreement on Services)

3. ด้านการลงทุน (ASEAN Investment Area; AIA)

4. ด้านความร่วมมือ กลไกในความตกลงด้านการลงทุน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement: ACIA) ครอบคลุมตั้งแต่การส่งเสริมและอำนวยความสะดวกการเปิดเสรีเพื่อให้เข้ามาลงทุนและการคุ้มครองการลงทุน

AFAS ปี 2539-2544 มุ่งเน้นการเปิดเสรีใน 7 สาขาบริการ

ปี 2558 เร่งรัดเปิดตลาดในสาขาบริการที่เป็นสาขาสำคัญ 5 สาขา โดยมีสาขาสุขภาพ เป็น 1 ใน 5

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

ให้มีการเร่งรัดการรวมกลุ่มเพื่อเปิดเสรีสินค้าและบริการสำคัญ 12 สาขา (priority integration sectors) ได้แก่ การท่องเที่ยว การบิน ยานยนต์ ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ยาง สิ่งทอ อิเล็กทรอนิกส์ สินค้าเกษตร ประมง เทคโนโลยีสารสนเทศ สุขภาพ และโลจิสติกส์ ในปี 2558

การค้าบริการระหว่างประเทศ

สาขาการค้าบริการ

ตามคำนิยามขององค์การการค้าโลก (WTO) ได้แบ่งสาขาการค้าบริการเป็น 12 สาขา

1. บริการด้านธุรกิจ (Business Services) ครอบคลุม**บริการวิชาชีพ**
2. บริการด้านสื่อสารคมนาคม (Communication Services)
3. บริการด้านก่อสร้างและวิศวกรรมที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง (Construction and Related Engineering Services)
4. บริการด้านการจัดจำหน่าย (Distribution Services)
5. บริการด้านการศึกษา (Education Service)
6. บริการด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Services)
7. บริการด้านการเงิน (Financial Services)
8. บริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการทางสังคม (Health Related and Social Services)
9. บริการด้านการท่องเที่ยวและการเดินทางที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (Tourism and Travel Related Services)
10. บริการด้านนันทนาการ วัฒนธรรมและการกีฬา (Recreational, Cultural and Sporting Services)
11. บริการด้านการขนส่ง (Transport Services)
12. บริการด้านอื่นๆ (Other Services not Included Elsewhere)

บริการที่เกี่ยวข้องกับบริการด้านสุขภาพ มี 2 ด้าน คือ

ข้อที่ 1 บริการด้านธุรกิจ (Business Services) ในหมวดบริการวิชาชีพ (Professional Services) ได้แก่ 1A-H บริการการแพทย์และทันตแพทย์ (Medical and Dental Services) 1A-I บริการสัตวแพทย์ (Veterinary Services) และ 1A-J **บริการผดุงครรภ์ พยาบาล นักกายภาพบำบัดและบุคลากรทางการแพทย์** (Services Provided by Midwives, Nurses, Physiotherapists and Para-Medicine Personnel)

ข้อที่ 8 บริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและบริการทางสังคม (Health Related and Social Services) ได้แก่ Hospital Services และ other Human Health Services นอกเหนือจาก 1A-J รวมถึงนวดแผนไทย สปา

- **รูปแบบการค้าบริการระหว่างประเทศ**

ในการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ GATS (General Agreement on Trade in Service) จำแนกสาขาบริการเป็น 4 รูปแบบ (Modes of Supply)

รูปแบบที่ 1 : Mode 1 การให้บริการข้ามพรมแดน (Cross Border Supply) หรือเรียกว่า การค้าบริการ mode 1 หมายถึง การให้บริการข้ามพรมแดนโดยที่ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการต่างอยู่ประเทศของตน โดยผู้

ให้บริการไม่ต้องปรากฏตัวอยู่ในประเทศประเทศลูกค้า แต่ตัวบริการเคลื่อนย้ายไปยังผู้รับบริการได้ โดยอาศัย โทรศัพท์ โทรสารหรือสิ่งอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การให้คำปรึกษาผ่านสื่อ การส่งข้อมูลออนไลน์ การบริการ โทรคมนาคม การศึกษาผ่านทางไกล และบริการให้คำปรึกษาผ่าน internet เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 : Mode 2 การบริโภคข้ามพรมแดน (Consumption Abroad) หรือเรียกว่า การค้าบริการ mode 2 หมายถึง ผู้รับบริการเคลื่อนย้ายไปยังประเทศผู้ให้บริการ เป็นการให้บริการที่เกิดขึ้นในพรมแดนของประเทศผู้ให้บริการ โดยอาศัยการเคลื่อนย้ายของผู้บริโภคเป็นเงื่อนไขสำคัญ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ บริการด้านการท่องเที่ยว การออกไปรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลต่างประเทศ การไปศึกษาในต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 3 : Mode 3 การเข้าไปจัดตั้งสถานประกอบการ (Commercial Presence) หรือเรียกว่า การค้าบริการ mode 3 หมายถึง การจัดตั้งหน่วยธุรกิจเพื่อให้บริการในต่างประเทศ เป็นการเข้าไปลงทุนจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้บริการในประเทศลูกค้า เช่น บริษัทต่างชาติเข้ามาเปิดสาขาในประเทศไทย หรือบริษัทไทยไปเปิดสาขาในต่างประเทศ เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 : Mode 4 การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดน (Presence of Natural Persons) หรือเรียกว่า การค้าบริการ mode 4 หมายถึง การที่บุคคลธรรมดาของประเทศหนึ่งเดินทางเข้าไปทำงานในอีกประเทศหนึ่ง เป็นการเข้าไปทำงานประกอบอาชีพในสาขาบริการด้านต่างๆ เป็นการชั่วคราว ในประเทศลูกค้า เช่น วิศวกรต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทย คนไทยเดินทางไปประกอบอาชีพแพทย์ในสหรัฐฯ ครูต่างชาติเข้ามาให้บริการสอนภาษาในประเทศไทย เป็นต้น

- ประเด็นและคำถามสำหรับการวิจัยด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับ FTA

ภาพรวม

1. การวิเคราะห์กระบวนการทางนโยบาย (policy process) ของการพัฒนานโยบายการค้าระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับบริการสุขภาพ
2. การคาดการณ์สถานการณ์การค้าด้านบริการสุขภาพระหว่างประเทศไทยในอนาคต (เพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านนโยบายและศักยภาพของประเทศ)

รูปแบบที่ 1 การบริการข้ามพรมแดน (Cross border services)

3. ผลดีและผลเสียที่ประเทศไทยได้รับจากการทำ outsource บริการทางการแพทย์ ทั้งในฐานะผู้รับงานและผู้จ้างงาน
4. การทำ outsource บริการทางการแพทย์ มีความคุ้มค่าการใช้จ่ายหรือไม่อย่างไร
5. ผลกระทบจากการให้บริการทางการแพทย์ผ่านระบบ on-line

รูปแบบที่ 2 การรับบริการในต่างประเทศ (Consumption abroad)

6. การวิเคราะห์ช่องว่างการให้บริการรักษาพยาบาลในประเทศไทย การให้บริการแก่ประชาชนไทยเพียงพอหรือไม่ และประเทศไทยมีอุปสงค์การให้บริการมากพอที่จะให้กับชาวต่างชาติหรือไม่
7. ผลกระทบจากการจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศ (excellent centre) ของโรงเรียนแพทย์ต่อระบบบริการสุขภาพ (excellent centre) ของโรงเรียนแพทย์ต่อระบบบริการสุขภาพ (ทั้งด้านบวกและลบ)

รูปแบบที่ 3 การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการ (Commercial presence)

8. วิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของการลงทุนตรง (FDI) ในธุรกิจบริการสุขภาพ และผลกระทบต่อระบบการบริการสุขภาพของไทย
9. วิเคราะห์ผลกระทบต่อระบบการบริการสุขภาพของไทยจากการขยายการลงทุนในโรงพยาบาล ภายใต้ AFAS

รูปแบบที่ 4 การให้บริการโดยบุคคลธรรมดา (Movement of natural person)

10. มองไกลภายในประเทศเกิดขึ้นจริงหรือไม่ และจากสาเหตุอะไรบ้าง
11. การรับแพทย์ต่างชาติเข้ามาทำงาน เพื่อรองรับ Medical Hub
12. การเคลื่อนย้ายของบุคลากรสาธารณสุขกับการพัฒนาศักยภาพ
13. ผลกระทบจาก MRAs ภายใต้ AFAS

ท้ายกิจกรรม NS Lunch Talk ในวันนี้ คงทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เห็นประเด็นการวิจัยด้านบริการสุขภาพในเวทีประชาคมอาเซียนชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานวิจัยต่อไป

นางสาวเบญจวรรณ บุญณรงค์
ผู้บันทึก

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1. รองศาสตราจารย์ ดร.รัชณี ศุภจินทรรัตน์ วิทยาการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ยาใจ สิทธิมงคล
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ประสบกิตติคุณ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ จินตนาดีลภ
5. รองศาสตราจารย์สิริรัตน์ ฉัตรชัยสุชา
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ศรียุคตศุทธ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ ภู่วราวุฒิปานิช
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาภาวรรณ หนูคง
9. อาจารย์ ดร.อรุณรัตน์ ศรีจันทร์นิตย์
10. อาจารย์ ดร.วรวรรณ วาณิชย์เจริญชัย
11. อาจารย์ธนิษฐา สมัย
12. นางสาวศรีสุดา คล้ายคล่องจิตร
13. นางสาวเบญจวรรณ บุญณรงค์
14. นางสาวชวรินทร์ พรหมโชติ

รูปกิจกรรม NS Lunch Talk 3/2554

